

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки,
управління, права та інформаційних технологій

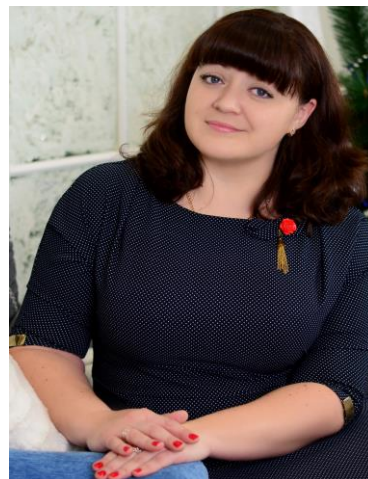
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦІНИ ТА ЦІНОУТВОРЕННЯ

освітньо-професійної програми Економіка підприємства
спеціальність 051 Економіка
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
освітній ступінь бакалавр

Розробник:
Даниленко Вікторія –
доцент кафедри маркетингу,
к.е.н., доцент

Полтава
2023-2024 н.р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Ціни та ціноутворення <i>вибіркова фахова дисципліна</i>
Назва структурного підрозділу	Кафедра маркетингу
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	Викладач: Даниленко Вікторія , к.е.н., доцент Контакти: ауд. 462 (навчальний корпус № 4) e-mail: viktoriiia.danylenko@pdaa.edu.ua тел. 0669089325 сторінка викладача https://www.pdaa.edu.ua/people/danylenko-viktoriya-ivanivna
Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський) рівень</i>
Спеціальність	<i>051 Економіка</i>
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	<i>Базові знання з «Економічна теорія», «Економіка підприємства».</i>

Опис дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти широких теоретичних, практичних знань і вмінь щодо ролі і місця ціни у економічних відносинах; сутності цінової політики, стратегії та методів ціноутворення; особливостей ціноутворення на ринках факторів виробництва та у різних галузях народного господарства; ролі державного регулювання процесів ціноутворення, макроекономічних та зовнішньоторговельних аспектів ціни, ціноутворення у системі маркетингу.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань про основні теорії ціноутворення; методологічні основи формування ціни; особливості ціноутворення в залежності від типів ринків, в тому числі і на світовому ринку; роль держави в процесі формування цін та особливостей ціноутворення на ринку споживчих товарів і послуг; набуття умінь та навичок використання методів роботи у даній сфері, орієнтування в конкретних практичних ситуаціях.

Компетентності:

загальні:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

фахові:

СК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК 16. Уміння розробляти елементи продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики суб'єктів господарювання.

Програмні результати навчання:

ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Ціна та її сутність, функції цін в економіці

Еволюція поглядів на природу ціни в економічній науці. Вартість товару та її грошове вираження. Індивідуальна та суспільна вартість. Фактори, що спричиняють відхилення ціни товару від його вартості. Економічна сутність ціноутворення на макро- і макрорівнях. Функції ціни у ринковій економіці. Характеристика цінового механізму.

Тема 2. Принципи ринкового ціноутворення

Формування попиту і пропозиції. Еластичність попиту за ціною. Еластичність пропозиції за ціною. Формування ціни ринкової рівноваги. Ціна як інструмент врівноваження попиту і

пропозиції на конкурентному ринку. Фактори маркетингового середовища, що враховуються при встановленні розміру ціни. Паритет та диспаритет цін.

Тема 3. Ціноутворення на ринках різних типів.

Кон'юнктура ринку та її показники. Дослідження ринку при встановленні цін. Фактори, що впливають на тип ринку за ознакою ступеня конкурентності. Особливості ціноутворення на ринку досконалої конкуренції. Особливості ціноутворення на ринку монополістичної конкуренції. Особливості ціноутворення на олігополістичному ринку.

Тема 4. Система цін

Сутність ціни як ринкової категорії. Система цін. Принципи диференціація цін. Види цін за рівнем лібералізації. Види цін в залежності від сфери обігу, за характером реалізації товару. Базові умови постачання товару в ціні згідно з ІНКОТЕРМС. Знижки і надбавки до цін, їх призначення, розрахунок та основні види. Ціни АПК.

Тема 5. Витрати в структурі ціни виробництва

Собівартість продукції. Загальна класифікація витрат виробництва і витрати обігу за різними ознаками. Методичні підходи до обчислення різних видів витрат. Калькуляція собівартості за елементами і статтями витрат та типова номенклатура.

Тема 6. Прибуток у структурі ціни виробництва

Прибуток та необхідний (цільовий) прибуток для забезпечення конкурентоздатності підприємства. Розподіл загального цільового прибутку в ціні одиниці товару. Норматив прибутку в ціні одиниці продукції та типи нормативів рентабельності, які використовуються у комерційній практиці. Загальна схема розрахунку ціни виробництва товарів (послуг). Визначення мінімального та оптимального обсягів виробництва та реалізації за методом розрахунку порогу беззбитковості.

Тема 7. Методи встановлення цін

Методи встановлення цін. Сутність витратного ціноутворення. Маркетингові методи ціноутворення. Сутність нормативно-параметричного ціноутворення. Реакція суб'єктів ринку на зміну цін.

Тема 8. Державне регулювання цін

Необхідність та завдання державного регулювання цін. Законодавча основа державного регулювання цін в Україні. Органи, що здійснюють державне регулювання цін в Україні та розподіл їх повноважень. Методи державного регулювання цін (тарифів). Державний контроль на цінами.

Тема 9. Цінова політика підприємства

Сутність ціноутворення, як складової комплексу маркетингу підприємства. Особливості розробки і реалізації цінової політики підприємства. Принципи і фактори цінової політики підприємства. Види цінової політики підприємства. Поточне (оперативне) регулювання цін. Алгоритм маркетингової розробки і розрахунку ціни.

Тема 10. Цінова стратегія підприємства на ринку

Зв'язок розробки цінової політики підприємства з маркетинговими цілями підприємства на ринку. Види цінових цілей підприємства. Вибір цінової стратегії підприємства для кожного виду товару. Основні цінові стратегії підприємства на ринку. Цінові лінії.

Тема 11. Встановлення цін на експортну продукцію

Сутність зовнішньоекономічної діяльності України та структура цін експорту та імпорту. Фактори, що впливають на загальні принципи ціноутворення у ЗЕД. Фактори, що впливають на рівень цін експорту. Сутність світових цін, специфіка їх формування. Види світових цін та їх характеристика. Механізм поправок при встановленні експортної ціни.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	денна форма (051ЕКОН бд 2021)			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
Тема 1. Ціна та її сутність, функції цін в економіці.	9	2	2	5
Тема 2. Принципи ринкового ціноутворення.	9	2	2	5
Тема 3. Ціноутворення на ринках різних типів.	9	2	2	5
Тема 4. Система цін.	9	2	2	5
Тема 5. Витрати в структурі ціни виробництва.	17	-	2	15
Тема 6. Прибуток у структурі ціни виробництва.	17	-	2	15
Тема 7. Методи встановлення цін.	9	2	2	5
Тема 8. Державне регулювання цін.	9	2	2	5
Тема 9. Цінова політика підприємства.	9	2	2	5
Тема 10. Цінова стратегія підприємства на ринку.	9	2	2	5
Тема 11. Встановлення цін на експортну продукцію.	14	-	4	10
Усього годин	120	16	24	80

Політика оцінювання

1. Академічна доброчесність:

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

2. Дедлайни та перекладання:

Практичні завдання, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Перекладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.

3. Система оцінювання:

Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю, максимальна кількість балів					Разом
	Виконання завдань на практичних заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Реферат	Презентація	
ПРН 26	12	24	36	8	20	100
Разом	12	24	36	8	20	100

Форми поточного контролю знань здобувачів вищої освіти (051ЕКОН_бд_2021):**Шкала та критерії оцінювання виконання практичного завдання**

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
1	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання; провадити інноваційну та наукову діяльність та повністю відображає визначений результат навчання за темою
0,5	відповідь недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та показує неповноту засвоєння результату навчання

Шкала та критерії оцінювання розв'язування тестів

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
0-2	По кожній темі 10 тестових завдань. Бали: від 0-2 (по 0,2 балів за кожну правильну відповідь)

Шкала та критерії оцінювання підготовки реферату

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
4	проблема, яка розглядається в рефераті, викладена повно, послідовно, логічно; список використаних джерел 5-6 позицій, відповідає діючому стандарту оформлення бібліографії: здобувач при захисті реферату повністю демонструє засвоєний результат навчання за темою реферату.
3	тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки щодо відповідності результату навчання, логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки, здобувач при захисті реферату не повністю володіє матеріалом щодо результату навчання за темою реферату.
0-2	тема реферату нерозкрита або ж повністю не розкриває заявлений результат навчання, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами, здобувач відмовляється від захисту.

Шкала та критерії оцінювання підготовки презентації

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
8-10	зміст презентації відповідає темі та результату навчання; наявність творчого підходу складання презентації; якісно підготовлена практична розробка, дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічних вимог, наявності електронного (на носіїві) матеріалу презентації.
5-7	наявність незначних недоліків у відповідності теми презентації заявленому результату навчання, виконанні презентації та її оформленні.
0-4	наявність суттєвих недоліків або ж повній невідповідності теми презентації результату навчання, вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

Шкала та критерії оцінювання самостійної роботи (письмове завдання)

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
2	вірно розкриті питання самостійної роботи; ЗВО демонструє розуміння сутності матеріалу, логічність та самостійність у його викладі; аргументовано обґрунтовує свою думку; відповідь містить обґрунтовані висновки.
0-1	ЗВО демонструє поверхневі знання і розуміння основних положень питання; наявні суттєві помилки; висновки неповні.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Виконання практ. завдання	Розв'язуван ня тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Реферат	Презентація	
Тема 1. Ціна та її сутність, функції цін в економіці.	1	4	4			9
Тема 2. Принципи ринкового ціноутворення.	1	2	4			7
Тема 3. Ціноутворення на ринках різних типів.	1	2	4			7
Тема 4. Система цін.	1	2	4			7
Тема 5. Витрати в структурі ціни виробництва.	1	2	2			5
Тема 6. Прибуток у структурі ціни виробництва.	1	2	2			5
Тема 7. Методи встановлення цін.	2	2	4			8
Тема 8. Державне регулювання цін.	1	2	2			5
Тема 9. Цінова політика підприємства.	1	2	4			7
Тема 10. Цінова стратегія підприємства на ринку.	1	2	4			7
Тема 11. Встановлення цін на експортну продукцію.	1	2	2			5
За будь якою темою на вибір				4	10	14
За будь якою темою на вибір				4	10	14
Разом	12	24	36	8	20	100

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 120 год.

Кількість кредитів – 4.

Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни:

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 284 с.
2. Корінев В.Л., Корецький М.Х., Дацій О.І. Маркетингова цінова політика: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019, 200с.
3. Останкова Л., Литвинов Ю., Литвинова Т., Подгорная О. Ціноутворення в умовах ринку. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400с.
4. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
5. Паундстоун В. 9,99. Міф про чесну ціну / пер. з англ. Д. Кожедуб. Київ: Наш Формат, 2018. 344 с.
6. Карпенко Н.В. Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст: монографія. Київ: ЦУЛ, 2016. 252 с.
7. Колесников О.В. Ціноутворення: навч. посіб. 3-те вид., виправл. та доповн. Київ: ЦУЛ, 2016. 159 с.

Допоміжні

1. Бурліцька О.П. Маркетингове ціноутворення: конспект лекцій. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2019. 43 с.
2. Даниленко В.І., Боровик Т.В. Калюжна Ю.П. Ціноутворення та логістичні аспекти в основі рекламної діяльності. Науковий погляд: економіка та управління (правонаступник

наукового журналу «Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка»). 2018. №1 (59). С. 96 – 101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2018_1_15.

3. Даниленко В.І., Боровик Т.В., Калюжна Ю.П. Збутова та цінова діяльність в управлінні конкурентоспроможністю підприємства. Галицький економічний вісник. Науковий журнал Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя. 2019. №2(57). С. 63-72 (0,18). URL: <http://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/57/599.pdf>

4. Даниленко В.І., Боровик Т.В., Калюжна Ю.П. Маркетингові дослідження у формуванні цінової та логістичної політики підприємства. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки» (Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series “Economic Sciences”) №2. 2020 р. С.83-91. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8129>

5. Даниленко В.І., Дядик Т.В., Дикопавленко В.М. Ціни та чинники маркетингової цінової політики в агробізнесі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 4 (31) 2021. С. 58-64. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/31_2021/11.pdf.

6. Даниленко В.І., Дядик Т.В. Тенденції розвитку ринку праці Полтавського регіону. *Економіка і організація управління*. Випуск 3 (43) 2021. С. 147-156. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/11130>

7. Даниленко В.І. Формування ефективної маркетингової цінової політики українського агроекспорту. *Матеріали науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2016 році* (м. Полтава, 17-18 травня 2017 року). Полтава: ПДАА, 2017. С. 33-37.

8. Даниленко В.І. Вплив збутової та цінової політики на конкурентоспроможність підприємства, *Міжнародна науково-практична конференція «Наукове забезпечення економічного розвитку, правового регулювання і управління в агропромисловому комплексі»* (м. Полтава, ПДАА, 29 березня 2019 року), с. 174-177.

9. Даниленко В.І. Особливості маркетингового ціноутворення на продуктовому ринку України. *Науково-практична конференція професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2018 році* (м. Полтава, 16-17 травня 2019 року), с. 76-78

10. Даниленко В.І., Боровик Т.В. Формування адаптивних цінових стратегій в логістичній системі АПК. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору»*. Полтава, 2020 С.62-65

11. Даниленко В.І. Особливості маркетингової цінової політики у сфері послуг. *Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи у 2019 р.* (м. Полтава, 22-23 квітня 2020 р.). Полтава: РВВ ПДАА. 2020. С. 12-14. <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2908/vyklad-konf-2020.pdf>

12. Даниленко В.І. Цінові тренди на ринку зерна у світі та в Україні. *Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2020 році* (м. Полтава, 14 травня 2021 року). Полтава: РВВ ПДАА, 2021. С. 8-10. https://www.pdaa.edu.ua/lib/conf2021/%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_2021.pdf

13. Даниленко В.І., Дядик Т.В. Особливості ціноутворення брендів. *Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції: зб. наук. пр.* Полтава: ПП «Астроя», 2021. С. 258-261. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u295/tezi_zbirnik_s_176_1.pdf

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Центр соціально-економічних досліджень. URL: www.caseukraine.com.ua.

3. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Інкотермс 2020 в Україні. URL: <https://incoterms2020.com.ua/terms>
5. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України URL: www.me.gov.ua
6. Офіційний сайт торгово-промислової палати України. URL: <http://www.ucci.org.ua/ua/main.html>;
7. Офіційний сайт Міжнародної торгової палати. URL: <http://www.iccwbo.org/>.